

Norra Strö Hembygdsförening

Årsskrift 2012

Verksamhetsberättelse för år 2012

Föreningen har upplevt ännu ett händelserikt år. Hembygdsgården har använts till trevliga sammankomster, föredrag, utställningar och studiebesök. Gökotta och Valborgsmässoafton har firats traditionsenligt, och sommarutställningen bjöd på vackra dopklänningar och färgglada babykläder. Årskrönikan på de följande sidorna berättar i detalj.

Under året har Föreningen varit med under både Strödagen och temadag på Ballingstorp och representerats vid kretsmöten och på Skånes Hembygdsförbunds årsstämma. Inventering av föreningens samling pågår och skyltning av 11 gamla torpruiner i socknen har påbörjats. Hemsidan har förnyats och byt adress (se nedan).

Gåvor från enskilda och företag i form av föremål, kontanta medel och arbetsinsatser har skänkts. Anslag har även erhållits från The Leroy Anderson Foundation och Kristianstads kommun. För allt detta, och till alla Er som har visat intresse och deltagit i våra aktiviteter, ber vi få framföra Föreningens stora tack.

Medlemsantalet i Föreningen var vid årets slut 205.

Styrelsen

Ordförande	Britt-Louise Håkansson	044-74026
Vice ordförande	Kjell Tangfors	044-74167
Sekreterare	Yngve Holmgren	044-74155
Kassör	Annika Böök	044-70932
Ordinarie	Rose-Marie Andersson	044-74031
Ordinarie	Gunvor Tillman	044-74165
Ordinarie	Dustin Anderson	044-74035
Suppleant	Mats Mårtensson	044-74112
Suppleant	Karina Holmgren	044-72214

Upplysningar: telefonsvarare på 044-74038 och hemsidan www.hembygd.se/norra-stro/.

Innehållsförteckning 2012

Årskrönika 2012	s. 4-7
Strö 1845: en demografisk överblick	s. 8-9
Torpskyltning i Strö	Olof Westerdahl s. 10-11
Kärlek eller vänskap?: ett brev från 1856	"Gundborg" s. 12
Källemosse och silverskatten	Yngve Holmgren s. 13-15
Några naturnamn inom Strö socken	Yngve Holmgren s. 16-19
Barnmorska: ett gammalt kvinnoyrke	Britt-Louise Jönsson s. 20

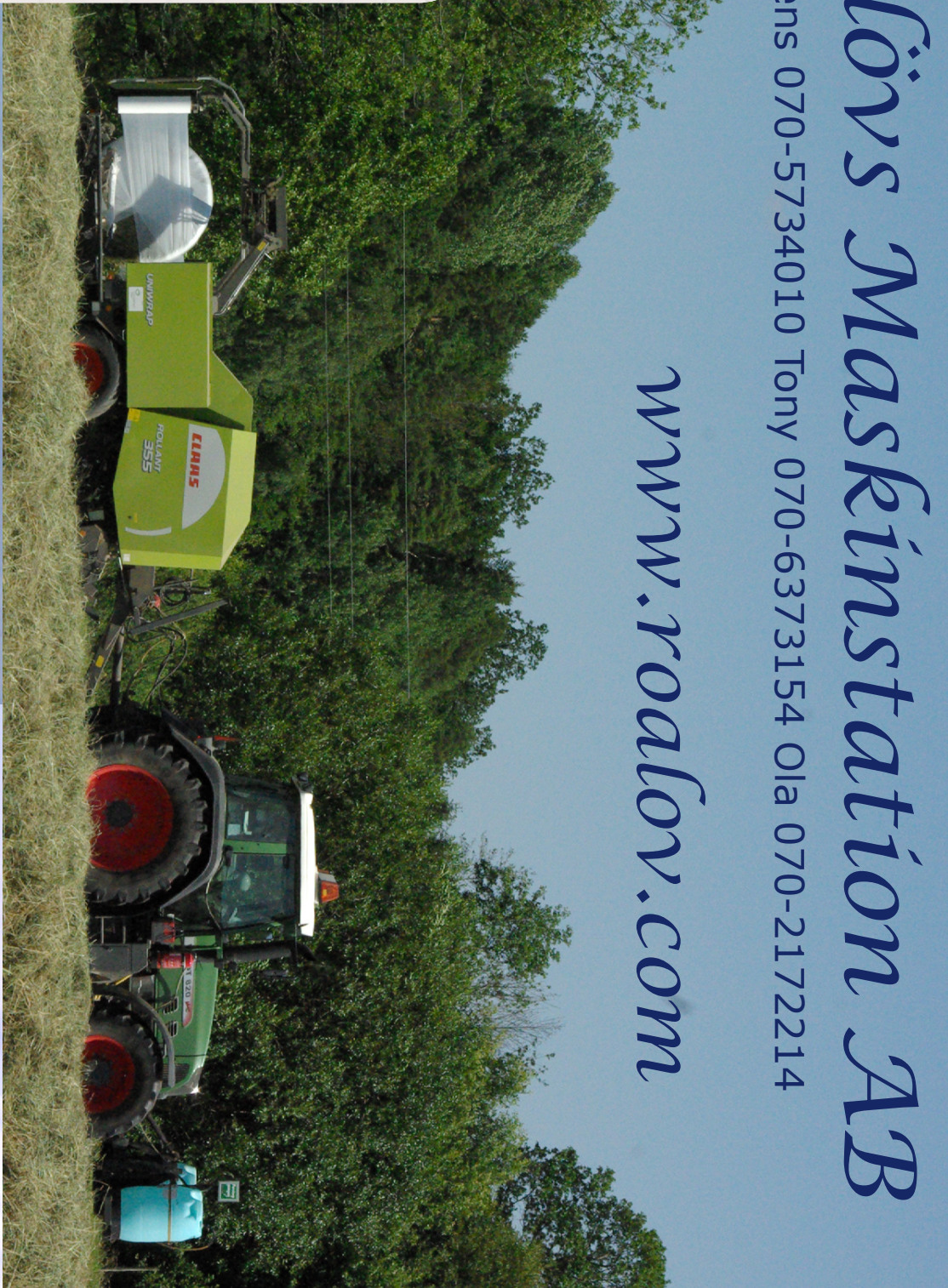
Roafövs Maskinstation AB

Jens 070-5734010 Tony 070-6373154 Ola 070-2172214

www.roafov.com

Vi erbjuder bl.a:

- sprutning 24m
- Hill tunna 25m3 m 24m ramp
- Hill tunna 18m3 m 16m ramp el 12m myllare
- pressning
- fyrkant och rund-bal, plastning
- rundbalspressning m inliner
- dikning m plog el kedjegrävare
- tröskning
- betuptagning

Årskrönika 2012

När Siberien äntligen slog till hade vi redan dansat julen ut och sett snödropparna börjar leta sig fram. Men kylan dämpade inte farten på det pågående inventeringsarbetet av vår samling. **Den 27 januari** kom **Maria Jehander-Andersson** från Regionmuseet i Kristianstad med tips och råd om hanteringen och **registreringen av våra textilier**, och sen dess har Olof, Kjell, Rose-Marie och Gunvor jobbat metodiskt igenom högarna av sköra plagg.

Den 10 mars kom **Kalle Forss** till hembygdsgården och pratade ingående **om korgarna** i vår utställning. En liten men högst intresserad åhörarskara ställde många kluriga frågor till experten under både föredraget och den fikastunden som följde.

Handlingarna på **årsmötet den 25 mars** avverkades smidigt och effektivt. Intäkter har täckt kostnader och både verksamheten och byggnadsrenovering fortskrider utan större hinder. Styrelseledamöter Iris Albinsson och Ivar Persson (kassör) avtackades med blommor efter mångårig tjänst. De nya ledamöterna som valdes in är Karolina Holmgren och Annika Böök (kassör). Efter fika fortsatte diskussioner bland medlemmar ute på gårdsplanen i det strålande vårvädret.

Korgutställningen hängde med hela våren. **Den 21 april** ledde **Mikael Svensson** en heldags **kurs i korgflätning**. Deltagarna först hämtade lämpligt material lokalt i skogen, sen flätade de ihop en mindre korg på hembygdsgården.

Valborg firades traditionsenligt ute i hagen hos Rolle och Gunvor, men **Gökotta** flyttades än en gång inomhus till hembygdsgården när regnet hotade.

Babykläder på sommarfest

"Baby – kläder förr i tiden" var årets tema på föreningens **sommarfest** på hembygdsgården i Övarp **den 26 augusti**. Göingedragsspelsgille drog igång festen än en gång med sin publikfriande musik innan barnmorskan Britt-Louise Jönsson höll invigningstalet och Ethel Lindhé bjöd in till allsång med sitt urval av traditionella barnvisor.

Utställningens små, färgglada plagg klädde rader av babydockor, täckte väggarna och hängde från taket. En böljande blå himmelssäng agerade fondkuliss till åtta eleganta dopklänningar, den äldsta från 1800-talet, och bakom glasmontrar fanns allt från skor till nappflaskor och förlossningsinstrument. Även blöjans historia visades upp, från lindebarn till Libero. För de över hundra besökande skapade temat ett flöde av minnen.

Höstaktiviteter

Under hösten pysslade styrelsen mycket med **skyltningen av gamla torpruiner** i socknen, med start uppe i Lunkeskog. Pengarna för informationsskyltarna och stolparna har kommit från Sydved och Södra Skogsägarna, och för varje "invigning" har den berörda markägaren ställt upp med både anekdoter och fika. Senaste tillskott, "Väv-Emmas", finns intill linbastan i Kålaberga. Se Olof Westerdahls rapport på sidan 10.

På hembygdsgården ägde **tre varierande föreläsningar** rum. Den 27 september var temat "Förskola igår och idag" med förskolechef Ann-Charlott Grahm, den 17 oktober handlade det om smycken med Maj-Britt Nilsson, och den 6 november presenterades Gunilla Persson sin vinodlingsverksamhet i Åhus.

På grund av den nystartade förskola verksamheten i Strö skola, användes hembygdsgården också flitigt under hösten av andra grupper såsom Lantlollorna och SPF. Vi fick dessutom **återbesök av Rolf Anderson**, son till den kända amerikanska kompositör Leroy Anderson, som överlämnade en check för 300 dollar från The Leroy Anderson Foundation och fikade hos Mats Mårtensson i hans farfars barndomshus i Övarp.

Strö 1845: en demografisk överblick

Under 1800-talet ökade befolkningen i socknen till sin högsta nivå innan industrialisering började skingra det gamla bondesamhället för gott. Men hur såg detta samhälle ut? Och hur skulle det kartläggas? Sverige var först ut i världen att föra en omfattande befolkningsstatistik och 1845 fick Norra Strö en egen tabell. I axplocket nedan syns några av de olika kategorierna Tabellverket använde i det formulär som prästen fyllde i och skickade till Stockholm vårt femte år. Bland annat kan man notera att av de 891 invånare var bara 7 "mannkön" och 18 "qvinnekön" över 65 år. 56 av 95 barn i åldern 10-15 räknades redan som arbetare; "Ogifta öfver 15 år" markerade nästa övergångsålder. Skolfröken, en "gouvernant" och 3 hushållerskor, kanske några kammarjungfrur, alla ogifta, är de få kvinnor som får en specificerade arbetsroll bortom att vara "dotter" eller "piga". Annars gällde det för kvinnor att vara "gifta". Det fanns en skola, ett fattighus, ett tegelbruk och 2 "qvarnar" i byn, men ingen affär. Inte heller några "utländningar".

ART. IV.	Gifta.		Enklingar.	Enkor.	Ogifta öfver 15 år.		Ungdom under 15 år.		Summa.		
	m.	q.			m.	q.	m.	q.	m.	q.	Summa.
Summan af											
Ridderskap och Adel	2	2	0	0	0	4	0	3	2	9	11
Preste-Ståndet	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1
Stånds-Personer	1	1	0	0	0	0	3	0	4	1	5
Borgare på Landet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bonde-Ståndet	62	62	8	18	103	88	92	70	265	238	503
Utländningar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Af Mosaiska Trosbekännelsen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alla andra	61	61	10	24	30	52	74	59	175	196	371
D. Summa	126	126	18	42	134	144	169	132	447	444	891

ART. V. Hushåll och Matlag	Af 2 Personer.	Ifr. o m 3 t o m 5	Ifr. o m 6 t o m 10	Ifr. o m 11 t o m 15	Öfver 15 Personer.	Summa
Som af egna tillgångar äga mer än hvad till deras uppehälle erfordras	0	1	11	4	1	17
Som af egna medel eller arbete kunna äga sitt uppehälle	10	28	38	3	0	79
Som af egna medel eller arbete äga en del af sitt uppehälle	12	20	15	0	0	47
Som för bristande arbetsförmåga och i saknad af egna tillgångar, helt och hållet försörjas genom allmänna eller enskildes	1	5	3	0	0	9
Summa	23	54	67	7	1	152

Förutom några adeln, 9 "privatorum tjenstefolk", 8 underofficerare, mästaren och 2 arbetare på tegelbruket, en "hus-predikant", 2 snickare, 2 skomakare, 3 skräddare, 1 murmästare och 4 "hofslagare o. grofsmed" (varav en lärning) är det sysselsättning inom lantbruk som gällde, och bara män som räknades. Här är några huvudrubriker; siffrorna t.h. har med civilstånd at göra – "gifta" resp. "enkling o. ogifta". I tabellen nederst hamnar skolfröken och skolflickorna i ett saligt, "övriga" sällskap.

Bönder på egna Hemman	15	1
Bönder på andras Hemman	26	1
Jord-Torpare	19	2
Stat-Torpare	0	0
Skjärbönder, som icke äga åkerbruk, med idka Fiske såsom egentligt näringsfång	0	0
Nybyggare sedan sista Qvinqvennium	0	0
Arbetsföre Backstuguhjon	16	1
Arbetsföre Inhysesshjon	6	3
Söner af Bönder, Båtsmän, Torpare m. fl., i Allmogens Hus och tjenst, öfver 15 år	6	99
Söner af Bönder, Båtsmän, Torpare m. fl., i Allmogens Hus och tjenst emellan 10 o. 15 år	0	25
Åldrige Bönder o. Torpare, som upphört med Landtbruk o. Fiske, men lefva af undantag, eller med Barn o. andra ingått Brödlag, (lefva i sambröd)	1	4
Vanföre Backstuguhjon, ej hörande till § o.	2	0
Vanföre Inhysesshjon, ej hörande till § o.	3	4

Note. Under förestående Folkmängd inbegripes.	Under 15 år.		Emellan 15 och 60.		Öfver 60 år.		Summa.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
Qvinnor, som sysslosätta sig med Barns undervisande		0		1		0		1
Skol-Ungdom af Qvinnokönet		47		0		0		47
Vansinnige, som icke å Dårhus eller dylika Inrättningar blifvit intagna	0	0	2	0	0	0	2	0
Blinde, ej i Institutet intagne	0	1	0	1	0	0	0	2
Döfstumme, dito	0	0	0	0	0	0	0	0
Blinde och Döfstumme tillika, dito	0	0	0	0	0	0	0	0
Lytte och Bräcklige, som till arbete äro alldeles oförmögne, men ej i Fattighus och Hospitaler blifvit intagne	0	0	2	0	0	0	2	0
Af Ålderdom vanföre, dito	0	0	0	0	4	7	4	7

Källa:
Tabellverket 1749-1859, <http://rystad.ddb.umu.se:8080/Tabellverket/Tabverk/Start>
Län: Kristiansstad, Område: Norra Strö, Tabell nr 28: Folk 510 1845

Kärlek eller vänskap?: ett brev från 1856

Brevet nedan dök upp i en bunt gamla brev önnestadsbo Thomas Henningsen köpte för frimärkenas skull. Dessvärre var brevet för gammalt och saknade frimärke – 1856 stämplades bara breven. Men Henningsen kände igen platsen Lilla Ströo och lämnade över brevet till Rose-Marie Andersson, som tolkade den bleknade, eleganta handstilen och förvandlade innehållet till en läsbar digital datafil.

Frågan är om inte dagens twittrande människa känner igen sig trots allt i brevets lite väl ängslig, stapplande känslsamhet i väntan på nästa meddelande: en bekräftelse, ett svar...

Högvälborne
Friherre Melcker Falkenberg
Helsingborg
Marielund

Lilla Ströo d 5 dec 1856

Älskade Melcker!

Emedan jag lovat min vän att idag skriva vill jag nu med några ord säga dig att sedan du reste från mig har jag varit frisk, att du ej i tisdags förkylde sig vill jag hjärtligen önska ty vädret var bra fult, resan till Nöbbelöf sade bonden gått bra men sedan var det kanske svårt för dig att komma fram med vagn, det var tomt efter vännen men du kommer ju snart tillbaka. Ladufogden från Wanås var här i onsdags emedan han ej fått ditt brev hade han ej förr kunnat komma, bra hyggelig såg karlen ut han återkommer i julen för att då själv få tala med dig. Lönen tyckte han allt var liten men sade ej att han alldeles icke ville tjäna för densamma. Pappa sade igår att han skulle tillskriva dig härom men som jag ej vet om det blir av har jag velat underrätta om saken. Fasters hälsa är något bättre fast hon ännu ligger, vi andra äro raska men snuva och hosta har betydligt förminskats. Jag skulle idag bra gärna velat skrivet ett brev som du ej funnit fullt så slarvigt som vanligt men ehuru jag nu omskriver detta brev för andra gången hjälper det icke, förlåt mig käre Melcker är det enda jag kan säga och om du visste huru ledsen jag blev vid tanken på min ofullkomlighet i detta såväl som i alla andra fall då jag nu beder dig att ej misstycka om jag denna tiden före julen blev mer än vanligt fåordig så tro ej att min fula stil är orsaken härtill ty den får ej avskräcka mig från att skriva utan är det verkligen emedan jag skulle fullborda tvenne julklappar åt föräldrarna till vilket åtgår tämligen mycket tid. Dagarna äro så mörka och nätterna vill jag ej gärna taga till hjälp emedan det ej är nyttigt tvivla nu ej på uppriktigheten här uti det beder jag dig så hjärtligen. Jag får väl i morgon några rader hoppas jag då du säger huru din resa gått. Alla bedja hälsa min vän som det nu är middag och jag skulle promenera lite sedan slutar jag nu men förbliver alltid din av hjärtat tillgivna

Gundborg

Källemosse och silverskatten

Av Yngve Holmgren

Källemosse norr om Övarp är ju ett markområde som en gång varit sjö, med tillflöde från flera nu i stor utsträckning täckdikade skogsbäckar. Den grävda kanal som leder norrut till Almaån vid Västerslöv följer ett ursprungligt, naturligt utlopp från sjön. Ännu på 1700-talet var Källemosse så sank, att man endast torra år ens kunde komma åt att skörda hö i kanterna. Höst och vinter steg vattnet och återställde en grund sjö, ett fenomen som trots sänkt grundvatten och utdikning ännu återkommer och vintertid kan ge skridskois.

En svår vinter med åtföljande vårflöde 1888 ledde till att en plan på radikal torrläggning av Källemosse sattes i verket. Det låg i tidens anda att vinna odlingsjord genom torrläggningar, vilka i en del fall lyckades men i andra misslyckades. Källemosse blev mest bete och skogsmark. En sedan gammal tid bedriven torvupptagning kunde emellertid utvecklas industriellt i lagom tid till bränslekriserna under världskrigen.

Förutom den stora avvattningskanalen i mitten på Källemosse grävdes ett antal diken. Mossen var sedan 1801 indelad i lotter efter markägare i socknen, och diken som grävdes följde gränslinjerna.

Vid ett sådant arbete påträffades den 2 juni 1890 en betydande skatt av Vä- och Malmö-silver jämte några mynt, varav ett bar årtal 1563. Fyndet har beskrivits i årsskriften 1990 och illustrerades bl.a. med en karta, där jag med stöd i ortsbors uppgifter märkte en plats där silvret skulle ha påträffats. Silverskatten kom rätt snabbt till Statens Historiska Museum där den nu finns.

Före avsändningen fick emellertid den som gjorde fyndet avge en redogörelse, som skrevs ned av kyrkoherden Josef Andersson (en duglig prästman som f.ö. vigde mina morföräldrar och döpte min mor). I redogörelsen står, att ortsbons Jöns Nilsson vid "dikesgrävning" stötte på silverskatten på "20 verktums" (en halv meter) djup och på "omkring 100 famnars afstånd från mossens vestra kant, mittemot Hörröd".

De hundra famnarna (178 meter) stämmer rätt bra med ortsbors tradition om fyndplatsen men däremot ligger denna enligt samma tradition inte mittemot någon av de gårdar som idag bilder Hörröd utan betydligt längre söderut. Som kartan 1 här visar hade "Källe Måssa" före utdikningen två "strandkanter", den ena utmed den ständigt sank nedre delen, den andra något högre upp längs den yta som tidvis var åtkomlig för höskörd.

Sägnen om stölden i Hörröd

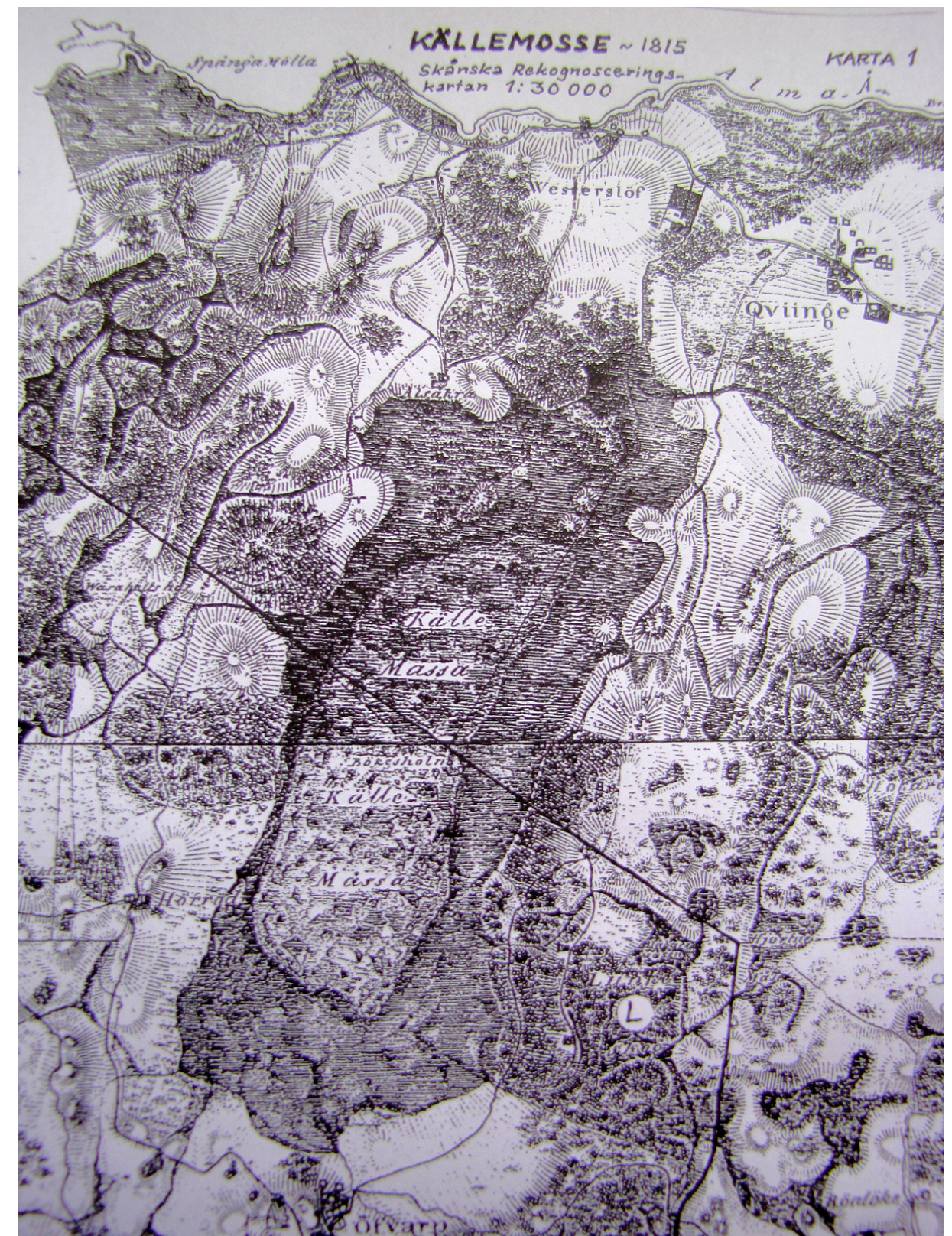
Det äldsta Hörröd var en ensamgård på en höjd (36 m över havet) som blev boplats mycket tidigt. Enligt den ofullständiga undersökning jag gjort blev gården inblandad i uppgörelserna om adelsfamiljernas jordegendomar efter freden 1658 mellan Sverige och Danmark.

Det var ju så, att ett mycket stort antal bondgårdar hade genom olika transaktioner – inte minst under reformationstidens indragningar av kyrkogods – via staten delvis övergått i adlig ägo såsom belöningar för olika tjänster. Bönderna hade emellertid möjlighet att bo kvar med ärftlig åborätt. Genom dessa förhållanden hade Hörröds gård blivit delad på fyra olika åbofamiljer. Vid anläggandet av Torsebro Krutbruk kom Hörröd att tilldelas den som på Kronans uppdrag drev krutbruket. Detta förhållande har ett visst intresse då historien om silverskatten nämner att Hörröd skulle ha varit "ryttmästar- eller ryttareboställe".

På tal om skattfyndet berättade den gamla hörrödsbon Orvar Westerlund 1983 för mig en sägen, enligt vilken, då det en gång för flera hundra år sedan firades en bröllopsfest i Hörröd, skulle tjuvar ha passat på att stjäla en mängd silver och sedan ha försökt ta sig med båt över Källemosse. Båten hade kantrat och säcken med silvret hade i nattmörkret sjunkit till botten och gått förlorat. Sägnen har knutits till fyndet 1890, och därmed skulle händelsen kunna dateras till tidigast eller efter 1563.

Gömdes skatten eller blev den bara borttappad? Man brukade gömma värdeföremål i svåra orostider, och en sådan var Gustaf II Adolfs härjningar i närheten 1611-1612. Staden Vä brändes och något silversmide lär därefter ej ha bedrivits där. Tidigare hade Nordiska sjuårskriget 1563-1570 drabbat Göingebygden – Vanås brändes. Nog har skäl funnits att gömma sina silversaker på den tiden Källemosse-skatten tillhör – men att avsiktligt sänka dem i en vattenfylld, då ännu sjöliknande mosse verkar äventyrligt. Det ville till att ha bra märke på gömstället!

Kanske det ändå ligger något i sägnen om den misslyckade stölden i Hörröd? Hade skattfyndet gjorts idag, hade man kanske kunnat få fram mera till förklaring genom att undersöka omgivande marken.

Här på kartan ligger "Öfvarp" längst söderut med Hörröd väster om den södra delen av "Källe Mossa". Strös sockengräns (den diagonala linjen) skär igenom sjön och svänger söderut runt Lunkeskog ("L"). Sjöns utlopp leder norrut mot "Westerslöf" och "Alma Å".

Några naturnamn inom Strö socken

Av Yngve Holmgren

Olika företeelser i landskapet – sjöar, vattendrag, höjder och skogar – har tidigt fått benämningar som blivit bestående i namn på kartor när sådana börjat ritas. Kartritandet skedde efter uppmätningar och blev nödvändigt då marken blivit indelad efter äganderätter. Samtidigt växte det statliga intresset, både ur skattesynpunkt och med behovet av en central överblick. Utmärkning av socknarnas gränser skedde redan under medeltiden, och från 1500-talet är gränsmarkeringar kända kring Norra Strö socken. Kartritningen ute i bygderna började på 1600-talet och för att sköta den bildades Lantmäteriverket.

Den äldsta översiktskartan över hela Norra Strö socken torde vara den som upprättades 1730. Tyvärr ger den inga detaljerade uppgifter om bebyggelsens utseende. Byar, hus och kyrkor är endast symboliskt ritade. Kartan är inriktad på enkla uppgifter om mark och skog men ger en god geografisk bild och lämnar värdefulla uppgifter om på den tiden brukade namn på naturföreteelserna.

I början på 1700-talet bestod skogarna av huvudsakligen ek och bok vartill kom björk, hassel (då värdefull för nötternas skull) och andra trädslag – dock ej gran, vilken då höll på att vandra in i nordöstra Skåne. Mycken mark var ännu sank med stora kärrbildningar, och Källemosse hade redan sitt namn, men dess yta var så sank, att man endast vid torra somrar kunde hösta delarna närmast "strändarna". Tidvis fanns öppet vatten.

Markerna väster, söder och öster om Källemosse var sedan länge uppodlade eller avverkade till betesmark. Västreskog var tillbakaträngd, medan Lunkeskog i öster ännu var ödslig storskog som dessutom hängde ihop med den stora skogen i söder, Hemeke (ett namn som torde innehålla uppgiften om vilket trädslag som härskade såväl där som i hela trakten). Eken trivdes i den steniga jordmånen och dess herravälde bröts först med de stora avverkningarna på 1800-talet och senare.

Namn som var gamla redan på 1700-talet

Av de namn som 1730 års karta har framgår att de allra flesta är knutna till "hult", alltså skogsdungar, och vid jämförelser med senare geografiska kartor, av vilka "Skånska Rekognosceringskartan" från 1810-talet är den första detaljerade, synes dessa hult bundna till höjdformationer. Sådana kunde ju ej användas för jordbruk om de, som här, för det mesta var stenhallar eller blockanhopningar. Sådan mark fick behålla skogen i den mån ens denna kunde livnära sig där. Det kan vara svårt att urskilja de gamla hulten i dagens vanligen granplanterade marker. 1700-talets skog innehöll öppningar, använda för bete. Det fanns då ännu varg i skogarna, men betesdjuren vaktades av "herar", herdar, ett nu närmast bortglömt yrke.

Av de 26 här upptagna namnen återfinns ej mindre än 22 i Västreskog. Alla har av mig tilldelats ett nummer som på kartan anger läget men inte någon exakt utsträckning. Några var små, andra långsträckta på 1730 års karta. För att göra begreppen någorlunda identifierbara idag har jag ritat in numren på den ekonomiska kartan från 1932, den svarta versionen, som inte visar naturvariationerna men är enklast att reproducera. Till kartan nr 2 bör sägas, att numren på hulten m.m. är utsatta "mitt i" den mark de omfattade 1730.

Namnlista

1 **Högahult** och 2 **Hökahult**: trots namnlikheten och möjligheten att kartritaren missförstått ett dialektuttal "hög" av fågelnamnet "hök" är dessa två namn skrivna olika 1730 och klart markerade som olika hult, åtskilda av ett kärr.

3 **Stenliarna**: stenbackarna.

4 **Värahult**: skogsparti som kalhöggs då torpet "Värahults hus" byggdes på slutet av 1700-talet ("Väre", vädur, gammalt namn på bagge).

5 **Grävsvinahult** eller Grävlingshult: här har antagligen funnits särskilt med sådana djur.

6 **Trintahult**: vad "trinta" betyder är ej utrett.

7 **Brännahult**: det kan tänkas att namnet har med svedjebruk att göra.

8 **Haddahult**: namnets betydelse är oviss. Det skrivs "Addahult" på Rekognosceringskartan.

9 **Stenhult**

10 **Stavelsry**: namnet är utsatt på Rekognosceringskartan men 1730 står det "Stahls el. Ravnahult". Det betyder att **Ravnahult** är ett annat namn på samma hult. "Ry" betyder röjning, "Stavel" skulle möjligen kunna vara efter ett gammalt personnamn "Staver". "Ravn" ("ramn") är ett gammalt namn på korpen (engelskans "raven"), vilken finns i betydande antal i Västreskog.

11 **Trollahult**: torde ha fått namn av den märkliga *Trollahallen*, ett enormt, spräckt flyttblock söder om vägen Hörröd-Slätteke (men ej att förväxla med den liknande Hultastenen på andra sidan gränsen mot Sörby).

12 **Bruahult**: står som första namn på ett hult men andra namnet **Rävahult** är kanske det äldre och talar för sig själv. Om "brua" har med brud att göra torde namnets uppkomst nu vara okänd.

13 **En hög hall** med brant stup mot öster: skog nedanför gör att den rätt mäktiga formationen ej syns från Värshultsvägen. Något namn har den ej på kartorna och om det funnits något lär det vara bortglömt.

14 **Isbjärabacken** eller **Isbjäre**: här låg redan i början på 1700-talet ett torp, kallat Isbergshuset, och ortnamnsexpertisen anser det vara klart att ett personnamn Isberg är upphovet. "Bjär" är ju ett gammalt skånskt och danskt namn på höga backar. På denna höjd har funnits en myrimalmsugn, till vilken råvara tagits från Källemosse i gammal tid.

15 **Avenbökehult**: här har funnits ett bestånd av avenbok.

16 **Stenlien**

17 **Stampehult**: efter ett personnamn – eller gav marken ett ihåligt ljud om djur och människor stampade här??

18 **Tönneshall**: gränsmärke mot Sörby, efter ett personnamn eller?

19 **Långahult**: långsträckt skogsparti norr-söder.

20 **Stenbohult**: Bo eller bod? Eller?

21 **Galtaberg**: här kan ollonsvin ha gått på "bokollonsbete".

22 **Kolaryet** eller **Kolahult**: kan ha med gammal svedjebränning att göra eller har uppkommit av annan brand – kolning är en gissning.

23 **Bökesholm**: stenig höjd, en gång en bokbevuxen ö i Källemosse.

24 **Lunkeskog**: en sägen, som återges av Carl August Cederborg i "Sagan om Helgehus", vill förklara Lunke som ett personnamn. En annan tolkning är att namnet har med lunka, halvspringa, ett gammalt förflyttningssätt, att göra. Genom Lunkeskog leder sedan urminnes tid vägbitar och en stig som är den kortaste förbindelsen mellan Strö-Övarp och Kviinge. De kända torpen, nu med ett undantag ruiner, byggdes först på 1800-talet.

25 **Hemeke**: en urgammal skog av ek och bok, liksom Lunkeskog – de båda hängde samman och gör det nästan än idag. "Heem-Eket" står det på kartan 1730 och senare "Hemige", vilket torde vara ett dialektalt missförstånd. "Hem" är en tolkningsfråga.

26 **Lockakull**: en bokskogsklädd höjd som ingen vägfarande kan undgå, var i äldre tid mötesplats för Övarps byalag. Till mötena "lockade", kallade man med blåsning i byahornet, varav namnet. Nedanför toppen har vår Hembygdsförening idag sitt hemvist. Landsvägen, Övarpsvägen, drogs dock först på 1840-talet rakt upp över den höga backen. Östra uppfarten, kallad "Tolvelien" efter Övarp nr 12 intill, är brantast, medan västra delen, kallad "Vanningalien" efter ett gammalt torp nedanför, är mera utdragen. Lockakull är ett "lantmätarstreck" som har kostat – och fortsätter att kosta – oerhört med energi att ta sig över.

Det finns flera namn inom socknen med anknytning till naturen. *Valleberg* vid Strö Gård är ett – där fanns en gång, liksom vid Röalycke i Bjärlöv, en stor forntida stensättning, jämförlig med den bevarade på Stainabjär vid Åraslöv. *Hörröd* är också ett "bjär", tidigt bebyggt, men beskrivning får anstå. Här har skogar och höjder omtalats – det finns också vatten och kärr med namn, inte bara *Källemosse*.

Källor

Från Lantmäteriet Kristianstad:

Karta Norra Strö nr 3

Gränsdragningsprotokoll

Skånska Rekognosceringskartan 1812, 1815-1820 (Nytryck 1985, Lantmäteriet)

**Numren anger endast beräknade läget,
ej utsträckningen av området enligt förteckningen.**

Barnmorska: ett gammalt kvinnoyrke

Av Britt-Louise Jönsson
(Invigningstalare på sommarutställningen)

”Att alltid bistå födande kvinnor, fattiga som rika, höga som låga, att aldrig avslöja det som sades i förtroende och att alltid hjälpa sina kollegor.”

Dessa orden svor nyutbildade barnmorskor 1711, då vi fick det första reglementet att det krävdes utbildning. Det känns hedrande att ha ett yrke med 300 år på nacken. Fram till våra dagar har en revolutionerande utveckling skett runt vården av den gravida/födande kvinnan och eden svärs inte numera. Men orden hade kunnat användas än idag.

För ca 100 år sedan blev antiseptiken in i förlossningsvården. Kvinnor började föda sina barn på sjukhus. Hemförlossningar upphörde i stort sätt en bit in på 1950-talet i vårt land.

I slutet av 1940-talet infördes den allmänna förebyggande mödrahälsovården. De första åren intresserade man sig mest för mammans fysiska hälsa under graviditeten, på andra hälften av 70-talet började man också bedriva psykosocialt arbete tillsammans med allmänna hälsokontroller.

Ett annat viktigt årtionde i vår historia var 1960-talet, då preventivmedel i tablettform började användas och den blivande pappan fick komma med in på förlossningsavdelningen. Insyn och valmöjligheter och ansvarsfördelning ökade.

I Sverige har barnmorskor också börjat med vetenskapliga studier, som lett till doktorsavhandlingar och professorstjänster. Ingen annanstans i världen har vi ett så stort eget yrkesansvar. Vi ansvarar fullt ut för den normala graviditeten, den normala förlossningen och den normala tiden efter förlossningen upp till 6-8 veckor. Vi arbetar också med: ungdomsmottagning, preventivmedelsrådgivning, cellprovstagnation, sexuellt överförbara sjukdomar (STD), amningsmottagning och ultraljudsscreening.

Alla barnmorskor är eniga att hålla det friska, friskt. Att så många kvinnor som möjligt är trygga inför födandet och är väl förberedda för att kunna knyta an till sitt barn. Jag har alltid trivts bra i mitt yrke och mötet med den enskilda kvinnan, föräldraparet, tonåringen har alltid varit och är mycket givande. Jag avslutar med att varmt rekommendera detta yrke till ungdomar som kanske har funderat på att bli...Barnmorska!

Till år 1900 fanns 2186 instrumentlärda barnmorskor i landet och födelsefrekvensen var vid denna tid stor med c:a 140 000 förlossningar per år.

År 2010 var antalet legitimerade barnmorskor 10 655 och förlossningar c:a 113 000.

En fullt utbildad barnmorska hade rätt att företa tångförlossningar, och det är begripligt att väskan med hennes instrument blev föremål för många spekulationer. På frågan var barnen kom ifrån svarade man att barnmorskan hämtat dem ur sin väska.

Tillverkar trappor och fönster, samt utför reparationer.
Anders Håkansson tel. 070-5700217

ARBO MASKIN

VI REPARERAR ALLA ERA LANTBRUKSMASKINER

VI LAGERFÖR BP:S VÄLKÄNDA OLJOR

STORT SORTIMENT AV ORIGINALFILTER

RING OCH BOKA SERVICE TILL ERA MASKINER

044 – 73097 FAX 044 – 73087

NATURSTENS
K O M P A N I E T

NATURSTENSKOMPANIET SVERIGE AB
Norra Bjärlövsvägen 14, SE-291 95 Färlöv
Tel växel: +46 (0) 44 738 00
Fax: +46 (0) 44 738 09
Org nr: 556044-3557
info@naturstenskompaniet.se
www.naturstenskompaniet.se

Sparbanken 1826

Vi drar gärna vårt strå till stacken...
... därför delar vi med oss varje år

sparbanken1826.se > info@sparbanken1826.se > 044-18 26 00

Bjärlövs Grus & Schakt AB

Behöver Du ha grävt eller schaktat ,
upprustning eller underhåll av vägar och
gårdsplaner ?

Vi står till tjänst och lämnar dessutom råd och
kostnadsförslag

Tel : 044 - 730 46 , Mobil : 0708 - 176 783 , 176 784
Fax : 044 - 730 40

Sparbanken Göinge

DIN LOKALA BANK MED KONTOR I

Farstorp 0451-770043

Glimåkra 044-44950

Röke 0451-40038

Vinslöv 044-85000